

4.8. Това, от една страна, внушава идеята, че статистическата наука може да се разглежда в **тесен смисъл** - като наука за изследване на масовите явления, чийто обект и съдържание изложихме, а от друга - в един възможно **най-широк смисъл** - като философия и логика на битието на масовите явления.

Става ясно, че традиционно използваният термин “статистически” (“държавистки”) едва ли е в състояние да служи като синоним на философията и логиката на масовите явления. Днес той е само едно ехо, дошло от 18-ото столетие - един термин, който фактически се оказва безсилен да изпълнява приписваната му комуникативна функция в науката и практиката.

В бъдеще неадекватният и отдавна амортизиран термин “статистика” (“stat-is-tics”) може би е целесъобразно да се замени с термина “mass-is-tics”. Съответно професионалистите от тази област вместо “stat-is-ticians” да се наричат “mass-is-ticians”. Възможно е тези термини да не се окажат най-подходящите. По-важното в случая обаче е да се разбере посланието, което носят предлаганите термини, а то е: бъдещите специалисти в тази област не са нито математици, нито информатици - те са специалисти по изследване на масови явления, каквото е и специфичното изследователско поле на науката, наречена статистика.

4.9. В светлината на дискутираните проблеми внимание заслужават и учебните планове, по които днес се преподават статистически знания - за подготовката на статистици и за останалите потребители, които прилагат методите и използват статистически данни.

Дори беглият поглед върху учебните университетски планове и програми разкрива, че те не са изградени върху концепцията за статистическия производствен процес като едно цяло. Същото важи и за учебната литература. О. Anderson (1935, с. 3) пише за учебниците от онова време, че изглеждат като “фармакопей”, които съдържат “само набори от рецепти”, но “оставят в пълен мрак” обосновката на тези рецепти. J. Fisher-Vox (1978, с. 435-436, 451) описва тревогата на R. Fisher от това, че статистиката се преподава като клон на математиката. Възраженията на R. Fisher, разбира се, не са срещу математиката, а срещу допускането, че да се мисли математически е достатъчно за работата на статистиците.

Струва ни се, че в наши дни учебниците по статистика продължават да се построяват така, че изглежда стоят по-близо до справочници и приличат повече на ръководства по статистически изчислителни методи. В тях определено липсват важни елементи от цялостния производствен процес на статистическите информационни продукти. Значително са подценени елементите, процедурите и проблемите на проектирането и организацията на статистическите изследвания. Дори когато такива теми присъстват в учеб-